

A MAGYAR BARLANGKUTATÁS ÁLLÁSA AZ 1932. ÉVBEN.

Irta: KADIC OTTOKÁR dr.¹⁾

A magyar barlangkutatás múltévi eseményeiről beszámolva örömmel jelenthetem, hogy az előző két évben fellendült hazai barlangügy ebben az évben rendkívüli eredményeket ért el. A külső kutatások gerincét most is a m. kir. Földtani Intézet rendszeres barlangásatásai alkották.

Még az 1931. év végén ACGHÁZY KAMILL ezredes, a Hadimúzeum igazgatója, azzal a kéréssel fordult a Földtani Intézethez, hogy vizsgáltsa meg a várhegyi *törökpincéket*. Ezeket eddig minden kutató mesterséges pincéknek tartotta s ezért kikerülték a barlangkutatók figyelmét. Az Intézet készséggel elvállalta azok előzetes vizsgálatát és ezzel a feladattal engem bízott meg.

Nagy volt a meglepetésem, mikor az első pincék bejárása alkalmával azt tapasztaltam, hogy ezek a mesterségesen kivájt pincéknek véit üregek, mésztufában természetes uton keletkezett barlangok, amelyeket azután az emberi kéz részben átalakított. Hamarosan kiderült, hogy az egész Várhegy tetejét, közvetlenül a felszín alatt, keresztül-kasul mésztufaüregek szelik át. Ezeket a mélyebben fekvő üregeket a várbeliek annakidején, amikor a budai bortermelés még virágkorát élte, pincéknek használták. Később azután, amikor a budavideki szőlők elpusztultak, ezeknek a pincéknek is a jelentősége megszűnt; teljesen elhanyagolták őket, sőt számos pincét be is tömtek.

Mikor kiderült, hogy a várhegyi törökpincék tulajdonképpen barlangok, hozzáláttam azok részletes tanulmányozásához. Munkámat lényegesen könnyítette az a körülmény, hogy a pincéket a 80-as években pontosan felmérték s így pincebejárásaimat kész térképek alapján végezhettem. Tanulmányaim januárius elejétől, április közepéig tartottak; munkámban BARBIE LAJOS és KISS MIKLÓS tagtársak segédkeztek.

Végzett tanulmányaim kiderítették, hogy a várhegyi *pincebarlangok* földtani, barlangtani és történelmi szempontból igen érdekesek és fontosak. Tudományos jelentőségükkel vetekedik idegenforgalmi fontosságuk és nem utolsó sorban honvédelmi jelentőségük is. Ezért az érdekelt köröknek melegen ajánlottam azok kitakarítását, rendezését és kivilágítását.

¹⁾ Előadta a M. B. T.-nak 1933. évi februárius hó 21-én tartott közgyűlésén.

Kora tavaszkor barlangkutató munkásaim, nevezetesen DANCZA JÁNOS előmunkásom, inségmunkák révén költséget szereztek arra, hogy az egrí Bükk-hegység egyik-másik barlangjában próbaásatást végezzenek. Vállalkozásuk sikerrel járt, mert a cserépfalú *Subalyukban* paleolitos telepre, később pedig ősemberi állkapocsra akadtak. Erre a m. kir. Földtani Intézet igazgatósága az ügyet magáévá tette és az ásatások további vezetését reám bízta. Ásatásaim a *Subalyukban* május elejétől szeptember végéig tartottak s ez idő alatt a barlangot teljesen kiástuk.

Az 5 hónapos ásatás kiváló eredményekkel végződött. Mindenek előtt arra törekedtem, hogy a hatalmas barlangkitöltés rétegviszonyait oly tökéletesen tisztázzam, hogy a bennük talált nagyfontosságú régiségek földtani korához kétség ne férjen. Ezt könnyű volt megtennem, mert az egyes rétegek gazdag jégkori faunát tartalmaztak, amely alapján a gyűjtött régiségek korát rögzíteni tudtam. A lerakódás két különálló rétegeből gazdag paleolitos kő- és csontípar került ki, mely muszteriennek bizonyult. Ez tehát az első eset, hogy ezt az őskőkori kulturát a Bükkben megtaláltuk. Az alsó kulturaréteg a muszteriennek virágkorát, a felsőben talált ípar annak késői, hanyatlásnak indult, fokát tartalmazta. A legfontosabb eredmény végül az, hogy a felső kulturarétegben az ősembernek csontvázmaradványait is megtaláltuk és pedig egy felnőtt és egy gyermek csontjait. Legjellemzőbb a talált állkapocs, amely kétségtelenné teszi azt, hogy a *Subalyukban* talált emberi csontmaradványok a *Homo primigenius*-tól erednek. A gyermek-csontvázból megvan a koponya tulnyomó része, néhány csigolya, borda és ujjperc. Mivel ezek is a felnőtt egyén szomszédságában, ugyanabban a rétegben feküdtek, kétségtelen, hogy a gyermek is *Homo primigenius* volt.

Mínthogy ennek a nevezetes barlangnak tudományos szempontból elfogadható neve nem volt, a Magyar Barlangkutató Társulat Választmánya egyhangulag elhatározta, hogy azt Olaszország zseniális miniszterelnöke, az olasz barlangügy lelkes fellendítője tiszteletére *Mussolini-barlang*-nak nevezi el.

Egy időben a *Mussolini-barlang* ásatásával más közeli barlangokban is történtek kutatások. Próbaásatást végeztünk mindenekelőtt a Felsőtárkány határában levő *Lókvölgyi-barlangban*. Ez a lökvölgyi sziklaszoros végén nyíló kisebb üreg, amely magasan fel van töltve agyaggal és törmelékkal. A próbaárkot kívülről kezdtük s amikor a bejárathoz jutottunk nagy kiterjedésű vastag mésztufa-réteggel találtuk magunkat szemben, amelynek áttörése több ideig tartott. Próbaárkunk-

kal végre a barlang belsejébe jutva itt egy fenékig érő próbagödörö-
ástunk ki.

A próbaásatás — sajnos — nem járt olyan eredménnyel, amilyent ettől a jófekvésű barlangtól vártunk. A lerakódás pleisztocén részéből jégkori állatok csontjait gyűjtöttük s ugyaninnen számos kvarcít-töredék került ki, amely annyira atipikus, hogy nehéz eldönteni, vajjon azok emberi eszközök-e, vagy pedig a természet alkotásai-e. A próbaásatást ebben a barlangban folytatni kellene.

A harmadik barlang, amelyben rendszeres ásatást végeztünk, a Cserépfalu határában levő *Kecskésgalyai-barlang*. Ez is kisebb, két nyílással ellátott, majdnem teljesen kitöltött és növényzettel benőtt ismeretlen üreg volt.

Ezt a barlangot majdnem teljes kiterjedésében 1,5 m mélységre ástuk ki, a lerakódás mélyebb részei, ugyanis, meddőnek bizonyultak. A kitöltés tetejét fedő vékony humusztakaró prehisztorikus edényeket és két szép neolitos kézimalmot eredményezett. A kiásott rétegsor teljesen megfelel a Subalyuk legfelsőbb világosbarna és sötétszürke rétegeinek. Itt is ga és fajokban változatos jégkori faunát, valamint néhány jól megmunkált musztiéri köeszközt és a *Homo primigenius*-nak egy lábközépcsontját gyűjtöttünk. A barlangban hátramaradt kitöltést okvetlenül ki kell még ásatni.

A negyedik átkutatott barlang a *Farkaskői sziklaüreg* Cserépvár-
alja község határában, Ez köfülkéből, sziklaoduból és egy belső üregből áll, amelyből kürtő vezet a hegytetőre. Mindezeket a részeket több szűk, alacsony járat köti össze. Ásatás szempontjából csak a köfülke volt fontos, ezt teljesen ki is ástuk. A köfülke kül-ejét humusz, belső részét pleisztocén agyag töltötte ki. Az elsőtől prehisztorikus cserépedény-töredékek és récens csontok, az utóbbiból jégkori állatok csontjai és néhány kö- és csonteszköz került ki. Mindezek valószínűleg szintén a musztérienbe tartoznak.

Az utolsó barlang, amelyben kutatás történt, a *Kúthegyi szikla-
üreg*, amely a Mussolini-barlang szomszédságában, illetve attól északra a Kúthegy sziklás oldalában 34 m. rel. magasságban fekszik. Kicsi nyíláson átbujva egységes üregbe jutunk, amely több kiöblösődéssel, fülkével, oduval és egy kürtővel bővül ki. A sziklaüreg alját, humusz, agyag és kötörmelék tölti ki, amelyet érdemes volna felásni.

A Földtani Intézetten kívül történt barlangkutatások közül azokról az ásatásokról is meg kell emlékeznem, amelyeket HILLEBRAND JENŐ dr. és SAAD ANDOR dr. a *Diósgyőri barlangban* végeztek. Ez a diósgyőri Tapolca-fürdőn nyíló régóta ismert üreg, amelyet a fürdő

vendéglőse pincének kasznált. A vendéglős ebben az évben ezt a pince-üregét mélyítette s ez alkalommal az ásó számos csontot vetett a felszínre. A Borsod-Miskó'ci Múzeum erről tudomást szerzett s lehetővé tette, hogy a fent nevezett kutatók ezt az üreget kiássák. Az ásítás számos paleolitot és sok csontot hozott a felszínre.

Számot kell adnom végül azokról a nagyjelentőségű feltáró munkalatokról is, amelyeket KESSLER HÜBERT tagtársunk társaival az *Aggteleki barlangban* végzett. Folytatva a múlt évben megkezdett munkát a Styx-patak medrében iparkodtak előbbrejutni s ezért rést ütöttek az egyes mésztufagátakon, miáltal a víz szintje kissé leapadt s így, bár nagyon nehezen, sikerült egy hosszabb szifóncn átvergődni és a Hosszuszói barlangba jutni. Ezzel a vállalkozással valóravált az a régóta táplált sejtetem, hogy az Aggteleki barlang a Hosszuszói barlanggal a Styx patakon át összefügg.

E nagyjelentőségű felfedezés után fiatal barlangkutatóink még a öbarlang mellékágaiban folytatták a múlt évben megkezdett feltáró munkájukat s ez egyszer különösen a Retek-ágban kedvezett nekik a szerencse, ahol egy eldugult vízfolyást megkerülve újabb szakaszra akadtak, amely tele van hófehér cseppkövekkel. Ebben kb. 600 m-t előrehaladva óriási nagyságu csarnokba jutottak, amelynek pompás cseppkőkapuján átlépve még 300 m-t mentek előre. A Retek-ágban felfedezett újabb szakasz hosszúsága 1025 m-t tesz ki.

Az utolsó két évben végzett feltárások révén az Aggteleki barlang hosszúsága megnövekedett. Így hatalmas barlangrendszerrel állunk szemben, amely teljes kiterjedésében eddig 20 km-t tesz ki. Ez a barlangkolosszus két vármegyében és a trianoni határon túl is terjed. Gömör vármegyében van az *Aggteleki barlang*, Abauj-Torna vármegyében terjed a *Jósvafői barlang*, a megszállott területen fekszik végül a *Hosszuszói barlang*. Ezt a három barlangot azután legcélszerűbben *Baradla barlang* néven egyesíthetjük.

Ezek a nagyjelentőségű felfedezések újból a Baradlára terelték az illetékes körök figyelmét s örömmel látjuk, hogy mindazok, akiktől e barlang fellendítése függ, ismét akcióbaléptek és arra törekszenek, hogy ezt az ügyet minden vonatkozásban véglegesen rendezzék. A Magyarországi Kárpát Egyesület, mint a barlang tulajdonosa, megbizta VIGYÁZÓ JÁNOS dr.-t, hogy az ügyet kezébe vegye és az illetékes helyeken tegye meg a szükséges lépéseket. Azóta minden irányban megindultak a tanácskozások s reméljük, hogy ezek komoly cselekvésekhez is vezetnek.